

Teismo praktikos rinkinys

GENERALINIO ADVOKATO
MANUEL CAMPOS SÁNCHEZ-BORDONA IŠVADA,
pateikta 2017 m. balandžio 5 d.¹

Byla C-245/16

**Nerea S.p.A.
prieš
Regione Marche**

(Tribunale Amministrativo Regionale per le Marche (Italia) (Markės regiono administracinis teismas, Italija) pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

„Prejudicinis sprendimas — Valstybės pagalba — Reglamentas (EB) Nr. 800/2008 — Įmonės, Europos fondų paramos gavėjos, prašymas sudaryti susitarimą su kreditoriais — Sąvoka „sunkumų patirianti įmonė“ — Kolektyvinės nemokumo procedūros sąvoka — Atsisakymo teikti Europos fondų paramą arba jos atšaukimo sąlygos — Pareiga grąžinti pagalbą“

1. Šis prašymas priimti prejudicinį sprendimą suteikia Teisingumo Teismui galimybę nuspręsti dėl sąvokų „sunkumų patirianti įmonė“ (*empresa en crisis*)² ir „kolektyvinė nemokumo procedūra“, kurios atitinkamai vartojamos Reglamento Nr. 800/2008³ 1 straipsnio 6 dalies c punkte ir 7 dalies c punkte.
2. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiančiam teismui kilo abejonių nagrinėjant įmonės (*Nerea S.p.A*; toliau – *Nerea*) pareikštą ieškinį, kuriame ji ginčija valstybės pagalbos, Italijos regioninės valdžios institucijos suteiktos pagal Europos regioninės plėtros fondo ir Sanglaudos fondo (ERPF) finansuojamą programą, atšaukimą.
3. Tuo metu, kai buvo teikiama parama (2012 m. kovo mėn.), *Nerea* vykdė sąlygas, kurių buvo reikalaujama skelbime apie pagalbos skyrimą, įskaitant tą, pagal kurią ji neturėjo būti laikoma sunkumų patiriančia įmone; vis dėlto šią pagalbą administruojanti įstaiga aiškino taip, kad ji nustojo vykdyti sąlygas, kai 2013 m. gruodžio mėn. pateikė prašymą pradėti susitarimo su kreditoriais procedūrą, kuri ši institucija laikė kolektyvine nemokumo procedūra, kaip tai suprantama pagal Reglamentą Nr. 800/2008, todėl panaikino pirminį sprendimą ir pareikalavo iš įmonės gavėjos grąžinti šią sumą.
4. Bylos šalys nesutaria dėl *Nerea* inicijuotos bankroto bylos pobūdžio ir dėl jos, kaip „sunkumų patiriančios įmonės“, kvalifikavimo. Taip pat ginčijamasi dėl momento, kuriuo turi būti vertinama galimai susiklosčiusi krizės situacija (kuri buvo nuo pat pradžių arba atsirado vėliau).

1 — Proceso kalba: ispanų.

2 — Vartosiu frazę *empresa en crisis* („sunkumų patirianti įmonė“), kuri atitinka Reglamento Nr. 800/2008 versiją ispanų k., nors kitoms kalbinėms versijoms artimiausia būtų sąvoka *empresa en dificultades* („sunkumų patirianti įmonė“), kuri, pavyzdžiui, vartojama versijoje italų k. (*impresa in difficoltà*), prancūzų k. (*entreprises en difficulté*), anglų k. (*undertakings in difficulty*), portugalų k. (*empresas em dificuldade*), vokiečių k. (*Unternehmen in Schwierigkeiten*) arba nyderlandų k. (*ondernemingen in moeilijkheden*).

3 — 2008 m. rugpjūčio 6 d. Komisijos reglamentas, skelbiantis tam tikrų rūšių pagalbą suderinama su bendrąja rinka taikant Sutarties 87 ir 88 straipsnius (OL L 214, 2008, p. 3).

I. Teisinis pagrindas

A. Sąjungos teisė

1. Reglamentas Nr. 800/2008

5. 15 konstatuojamoje dalyje nustatyta:

„Pagalba, suteikta sunkumus patiriančioms įmonėms, kaip apibrėžta Bendrijos gairėse dėl valstybės pagalbos sunkumus patiriančioms įmonėms sanuoti ir restruktūrizuoti <...>, turėtų būti vertinama vadovaujantis tomis gairėmis, siekiant užkirsti kelią jų apėjimui. Todėl pagalba tokioms įmonėms neturėtų patekti į šio reglamento taikymo sritį. Siekiant sumažinti valstybių narių administracinę naštą, į šio reglamento taikymo sritį patenkančią pagalbą skiriant [mažosioms ir vidutinėms įmonėms] MVĮ, turėtų būti supaprastinta sunkumus patiriančios įmonės sąvokos apibrėžtis, palyginti su minėtose gairėse vartojama apibrėžtimi. Be to, prieš mažiau nei trejus metus įsisteigusios MVĮ neturėtų būti laikomos kaip patiriančios sunkumus per šį laikotarpį taikant šį reglamentą, nebent remiantis jos šalies teisės aktuose nustatytais kriterijais, jai gali būti taikoma kolektyvinė nemokumo procedūra. Tokie supaprastinimai neturėtų pažeisti šių MVĮ teisės pagal minėtas gaires gauti pagalbą, kuriai netaikomas šis reglamentas, ir neturėtų pažeisti didelių įmonių vertinimo kaip sunkumus patiriančių įmonių pagal šį reglamentą, kurioms toliau visa apimtimi taikoma tose gairėse pateikta apibrėžtis.“

6. 1 straipsnyje nurodyta:

„<...>

6. Šis reglamentas netaikomas:

<...>

c) pagalbai sunkumų patiriančioms įmonėms.

7. Taikant 6 dalies c punktą MVĮ laikoma sunkumus patiriančia įmone, jei ji tenkina šias sąlygas:

- a) ribotos turtinės atsakomybės bendrovės atveju – kai prarasta daugiau kaip pusė jos registruoto kapitalo ir daugiau kaip vienas ketvirtadalis to kapitalo – per pastaruosius 12 mėnesių, arba
- b) bendrovės, kurios nors keli nariai turi neribotą turtinę atsakomybę už bendrovės skolą atveju – kai prarasta daugiau kaip pusė bendrovės ataskaitose nurodyto kapitalo ir daugiau kaip vienas ketvirtadalis to kapitalo – per pastaruosius 12 mėnesių, arba
- c) bet kurios rūšies bendrovė, jei, remiantis jos šalies teisės aktuose nustatytais kriterijais, jai gali būti taikoma kolektyvinė nemokumo procedūra.

Taikant šį reglamentą prieš mažiau nei trejus metus įsisteigusi MVĮ nelaikoma patiriančia sunkumus per šį laikotarpį, nebent ji atitinka pirmos pastraipos c punkte nustatytą sąlygą.“

2. Bendrijos gairės dėl valstybės pagalbos sunkumų patiriančioms įmonėms sanuoti ir restruktūrizuoti⁴

7. Gairių 9 punkte nustatyta:

„Bendrijoje nėra bendrai naudojamo sunkumų patiriančios įmonės apibrėžimo. Tačiau šiose gairėse Komisija laiko sunkumų patiriančia įmone tokią įmonę, kuri nei naudodamasi savo ištekliais, nei savininkų, akcininkų ar kreditorių lėšomis nesugeba sumažinti nuostolių, kurie, institucijoms neįsikišus, artimiausiu arba vidutinės trukmės laikotarpiu beveik neabejotinai priverstų ją nutraukti veiklą.“

8. 10 punkte nustatyta:

„Šiose gairėse sunkumų patiriančia įmone laikoma įmonė apskritai, nepriklausomai nuo jos dydžio:

- a) ribotos turtinės atsakomybės bendrovė, jei ji yra praradusi daugiau kaip pusę savo registruoto kapitalo ir daugiau kaip vieną ketvirtadalį to kapitalo – per pastaruosius 12 mėnesių; arba
- b) bendrovė, kurios nors keletas narių turi neribotą turtinę atsakomybę už bendrovės skolą, kai prarasta daugiau nei pusė bendrovės ataskaitose nurodyto kapitalo ir daugiau kaip vienas ketvirtadalis to kapitalo – per pastaruosius 12 mėnesių; arba
- c) bet kurios rūšies bendrovė, jei, remiantis jos šalies teisės aktuose nustatytais kriterijais, prieš ją gali būti pradėta vykdyti kolektyvinė nemokumo procedūra.“

9. 11 punkte nustatyta:

„Net jei nėra 10 punkte nurodytų aplinkybių, įmonė vis tiek gali būti laikoma patiriančia sunkumų, ypač jei[gu] jai būdingi įprasti sunkumų patiriančios įmonės bruožai, pvz., augantys nuostoliai, mažėjanti apyvarta, didėjančios atsargos, pajėgumų perteklius, mažėjantys grynąjų pinigų srautai, augančios skolos, didėjančios palūkanos ir mažėjanti arba nulinė grynojo turto vertė. Ypač sudėtingais atvejais įmonė jau gali būti tapusi nemokia arba, remiantis šalies teisės aktais, prieš ją gali būti pradėta vykdyti kolektyvinė nemokumo procedūra. Pastaruoju atveju šios gairės taikomos bet kokiai tokios procedūros metu suteiktai pagalbai, kuri leidžia įmonei tęsti veiklą. Bet kuriuo atveju sunkumų patiriančiai įmonei gali būti teikiama pagalba tik tada, jei akivaizdu, kad savo ištekliais arba savininkų ar akcininkų lėšomis ar sutelkus rinkos išteklius ji negali atsigauti.“

B. Nacionalinė teisė

10. Karaliaus dekreto Nr. 267⁵ redakcijos, kuri *ratione temporis* taikoma šios bylos faktinėms aplinkybėms, 186a straipsnis taip reglamentuoja vadinamąjį *concordato preventivo* (toliau – susitarimas su kreditoriais arba susitarimas su kreditoriais tęsti įmonės veiklą):

„Kai 161 straipsnio 2 dalies e punkte nurodytame susitarimo plane numatyta, kad skolininkas tęs įmonės veiklą, perleis veikiančios įmonės veiklą arba veikiančią įmonę vienai ar daugiau bendrovių, įskaitant naujai įsteigtas, taikomos šio straipsnio nuostatos. Plane taip pat gali būti numatytas įmonės veiklai nebūtino turto pardavimas.

4 — OL C 244, 2004, p. 2, toliau – 2004 m. gairės. Galiojanti atnaujinta dokumento redakcija pavadinimu „Gairės dėl valstybės pagalbos sunkumų patiriančioms ne finansų įmonėms sanuoti ir restruktūrizuoti“ pateikta Komisijos komunikate 2014/C 249/01, OL C 249/1, 2014.

5 — 1942 m. kovo 16 d. Karaliaus dekretas (GURI, Nr. 81, 1942 m. balandžio 6 d.), toliau – Bankroto įstatymas su pakeitimais, padarytais 2012 m. birželio 22 d. Dekretu-įstatymu Nr. 83, patvirtintu 2012 m. rugpjūčio 7 d. Įstatymu Nr. 134.

Šiame straipsnyje numatytais atvejais:

- a) 161 straipsnio 2 dalies e punkte nurodytame plane turi būti pateikta išlaidų ir pajamų, susijusių su susitarimo su kreditoriais plane numatyto įmonės veiklos pratęsimu, būtinų finansinių išteklių ir susijusios išlaidų padengimo tvarkos analizė;
- b) 161 straipsnio 3 dalyje nurodyta eksperto ataskaita turi patvirtinti, kad susitarimo su kreditoriais tęsti įmonės veiklą plane numatytas įmonės veiklos pratęsimas geriausiai atitinka kreditorių interesus;
- c) nepažeidžiant 160 straipsnio 2 dalies nuostatų plane gali būti numatytas mokėjimų privilegijuotiems kreditoriams ar kreditoriams, kurių reikalavimai užtikrinti įkeitimu ar hipoteka, sustabdymas ne daugiau kaip vieniems metams nuo teismo sprendimo, kuriuo patvirtinamas susitarimas su kreditoriais, priėmimo datos, nebent būtų priimtas sprendimas dėl turto, kuriam taikomi privilegijuotų kreditorių reikalavimai, hipoteka ar įkeisto turto pardavimo ar atitinkamų teisių perleidimo. Tokiu atveju šias pirmumo teises turintys kreditoriai neturi teisės balsuoti.

Nepažeidžiant 169a straipsnio nuostatų, ieškinio pateikimo dieną vykdomos sutartys, taip pat sudarytos su viešojo administravimo įstaigomis, nenutraukiamos dėl pradėtos procedūros. Galimi kitokie susitarimai negalioja. Suteikus leidimą sudaryti susitarimą su kreditoriais nedraudžiama toliau vykdyti viešojo pirkimo sutarčių, jeigu 67 straipsnyje nurodytas skolininko paskirtas ekspertas patvirtina, kad tai atitinka planą ir įmonė yra pagrįstai pajėgi jas įvykdyti. Jeigu įvykdyti teisės aktuose nustatyti reikalavimai, toliau vykdyti tas sutartis taip pat gali įmonės veiklos ar atskirų veiklos rūšių perėmėjas ar įgijėjas, kuriam perleidžiamos sutartys. Perleidimo ar perdavimo momentu paskirtas teisėjas panaikina atitinkamas registracijas ir registro nuorašus.

Pateikus ieškinį, leidimą dalyvauti viešojo pirkimo sutarčių sudarymo procedūrose turi suteikti teismas, gavęs teismo paskirto administratoriaus, jeigu toks yra paskirtas, nuomonę; jeigu administratorius nėra paskirtas, sprendžia teismas.

Leidus sudaryti susitarimą su kreditoriais nedraudžiama dalyvauti viešojo pirkimo sutarčių sudarymo procedūrose, jeigu įmonė vykstant viešųjų pirkimų konkursui pateikia:

- a) 67 straipsnio 3 dalies d punkte nustatytus reikalavimus atitinkančio eksperto ataskaitą, patvirtinančią, kad tokie įmonės veiksmai atitinka planą ir įmonė yra pagrįstai pajėgi įvykdyti sutartį;
- b) viešojo pirkimo sutartims sudaryti nustatytus bendruosius, finansinius, techninius, ekonominius ir kokybės reikalavimus atitinkančio kito ūkio subjekto, kuris įsipareigojo konkurso dalyviui ir perkančiajai organizacijai sutarties galiojimo laikotarpiu skirti viešojo pirkimo sutarčiai vykdyti reikalingas lėšas ir pakeisti įmonę, kuriai teikiama pagalba, jeigu ši bankrutuotų vykstant konkursui ar pasirašius sutartį arba dėl bet kurios kitos priežasties nebegalėtų tinkamai vykdyti viešojo pirkimo sutarties, deklaraciją. Taikomas 2006 m. balandžio 12 d. Įstatyminio dekreto Nr. 163 49 straipsnis.

Nepažeidžiant paskutinės pastraipos nuostatų, susitarimą su kreditoriais sudariusi įmonė gali dalyvauti konkurse kaip laikinosios įmonių grupės narė, jeigu jai nesuteikiamos pagrindinės įmonės funkcijos ir bet kuriuo atveju jei kitoms laikinajai įmonių grupei priklausančioms įmonėms netaikomos kolektyvinės procedūros. Tokiu atveju 4 dalies b punkte nustatytą deklaraciją gali pateikti laikinajai įmonių grupei priklausantis ūkio subjektas.

Jeigu vykstant remiantis šiuo straipsniu pradėtai procedūrai įmonės veikla nutrūksta arba yra akivaizdžiai žalinga kreditoriams, teismas imasi veiksmų pagal 173 straipsnį. Tai neatima iš skolininko teisės pakeisti susitarimo su kreditoriais sudarymo pasiūlymą.“

II. Faktai

11. 2010 m. lapkričio 9 d. Markės regiono savivaldybė⁶ patvirtino skelbimą apie pagalbos skyrimą atitinkamai mažų ir vidutinių įmonių veiklai pagal 2007–2013 m. regioninę ERPF finansuojamų veiksmų programą⁷.

12. Dekreto apie kvietimą teikti paraiškas I priede, be kita ko, nustatytos sąlygos, susijusios su „Pagalbos gavėjais“ (1 punktas), dalyvavimo procedūroje „nepriimtino motyvais“ (10 punkto 3 dalis ir 19 punktas), su „subsidiuojamos veiklos sąlygų nekeitimo įpareigojimais“ (17 punkto 3 dalis) ir suteiktos pagalbos „atšaukimo sąlygomis“ (20 punktas).

13. Kiek tai susiję su pagalbos gavėjais, 1 straipsnyje nustatytos sąlygos, kurias turi atitikti paramos siekiančios įmonės, kuriose, kiek tai susiję su šia byla, nustatyta, kad „paraiškos pateikimo momentu [įmonės] nepatiria sunkumų, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 800/2008 1 straipsnio 7 dalį“⁸.

14. Pagal 17 straipsnio 3 dalį „pagalbos gavėjas privalo laikytis veiklos sąlygų nekeitimo įsipareigojimo ir užtikrinti, kad 5 metus nuo bendrai finansuotos veiklos nebus esminių pakeitimų, kurie pakeistų veiklos pobūdį ar įgyvendinimo tvarką, infrastruktūros nuosavybės pobūdį arba suteiktų nepagrįstų pranašumų įmonei ar viešajai įstaigai, taip pat, jei būtų nutraukta veikla“.

15. 2011 m. balandžio 13 d. *Nerea* pateikė subsidijos paraišką, kuri buvo priimta ir pagal kurią 2012 m. kovo 20 d. jai buvo išmokėta 144 052,58 EUR suma.

16. Avansu gavusi 50 % pagalbos sumą (72 026,29 EUR) *Nerea* padarė iš anksto suplanuotas investicijas⁹ ir 2013 m. lapkričio 18 d. pateikė savo išlaidų ataskaitą, kartu paprašė sumokėti likusią pagalbos sumą.

17. Praėjus kiek daugiau nei vienam mėnesiui, 2013 m. gruodžio 24 d. *Nerea* pateikė prašymą *Tribunale di Macerata* (Mačeratos teismas) leisti sudaryti susitarimą su kreditoriais kuris 2014 m. spalio 15 d. pradėjo atitinkamą procedūrą.

18. 2015 m. vasario 11 d. pagalbą administruojanti įstaiga¹⁰ pranešė *Nerea* apie pradėtą paramos mokėjimo atšaukimo procedūrą, nes įmonės atžvilgiu pradėjus nemokumo procedūrą „nebuvo vykdomos pagalbos mokėjimo sąlygos <...>, nustatytos skelbimo apie pagalbos skyrimą 1 straipsnyje, siejamame su šio skelbimo 20 straipsniu“.

19. *Nerea* pareikalavo nutraukti pagalbos atšaukimo procedūrą, tačiau MMC 2015 m. kovo 20 d. šį reikalavimą atmetė, teigdama: kadangi pagal Reglamento Nr. 800/2008 1 straipsnio 7 dalies c punktą ir skelbimo apie pagalbos skyrimą 1 straipsnį jai taikoma susitarime su kreditoriais nustatyta procedūra, ji negali gauti pagalbos.

20. 2015 m. gegužės 11 d. nutartimi Markės regiono kompetentinga įstaiga atšaukė suteiktą pagalbą ir pareikalavo grąžinti jau išmokėtą sumą, priskaičiavus 4 997,3 EUR palūkanų.

6 — Konkrečiai kalbant, administracijos atstovas, kuris pasirašė Įsakymą Nr. 267/IRE_11, reglamentuojantį pagalbos teikimą, buvo „direktorius, atsakingas už inovacijas, tyrimus, ekonominę plėtrą ir konkurencingumą gamybos sektoriuose“.

7 — Regioninė ERPF finansuojamų veiksmų programa „Markės regionas 2007–2013 m.“, patvirtinta 2007 m. rugpjūčio 17 d. Europos Komisijos sprendimu Nr. 3986.

8 — Išnašoje buvo pridurta, kad „sunkumų patiriančia įmone laikoma MVĮ, kuri įvykdo šias sąlygas <...>“, toliau pakartota tai, kas išdėstyta Reglamente Nr. 800/2008.

9 — Tai patvirtina ir prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas prašymo priimti nutarties 1.2 punkte.

10 — Prašyme priimti prejudicinį sprendimą vadinamas *Organismo intermedio Medio Credito centrale* (toliau – MMC).

21. Gavęs administracinį skundą *Tribunale Amministrativo Regionale per le Marche* (Markės regiono administracinis teismas, Italija) Teisingumo Teismui pateikė prejudicinį klausimą.

III. Prejudiciniai klausimai

22. 2016 m. balandžio 28 d. Teisingumo Teismui pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą turinys yra toks:

„1. Pirmiausia, ar Reglamento Nr. 800/2008 1 straipsnio 7 dalies c punktas susijęs tik su tomis procedūromis, kurias savo nuožiūra gali pradėti valstybių narių administracinės ir teisminės institucijos (Italijoje, pavyzdžiui, bankroto procedūra), ar ir su tomis procedūromis, kurios gali būti pradėtos tik suinteresuotam verslininkui pateikus prašymą (kaip antai nacionalinėje teisėje numatyta susitarimo su kreditoriais procedūra), nes šiame straipsnyje nurodyta, jog įmonei „gali būti taikoma“ kolektyvinė nemokumo procedūra?

2. Jeigu būtų laikoma, kad Reglamentas Nr. 800/2008 susijęs su visomis kolektyvinėmis procedūromis, ar, kalbant konkrečiai apie Karaliaus dekreto Nr. 267/1942 186a straipsnyje nustatytą susitarimo su kreditoriais tęsti įmonės veiklą institutą, Reglamento Nr. 800/2008 1 straipsnio 7 dalies c punktas turėtų būti aiškinamas taip, kad, esant prielaidoms taikyti kolektyvinę procedūrą, verslininkui, kuris siekia gauti pagalbą iš struktūrinių fondų, draudžiama suteikti finansavimą arba nacionalinė pagalbą administruojanti įstaiga įpareigojama atšaukti jau skirtą finansavimą, ar, priešingai, reikia konkrečiai patikrinti sunkumų patiriančios įmonės padėtį, atsižvelgiant, pavyzdžiui, į procedūros pradžios datą, verslininko prisiimtų įsipareigojimų laikymąsi ir bet kurią kitą svarbią aplinkybę?“

23. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo manymu, *Nerea* padėtis iš principo neatitinka ginčijamos pagalbos suteikimo sąlygų, nes, viena vertus, skelbime apie pagalbos skyrimą nustatyta pareiga 5 metus laikytis finansuotos veiklos sąlygų nekeitimo įsipareigojimo; kita vertus, „sunku paneigti, kad įmonė nepatiria sunkumų, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 800/2008 1 straipsnio 6 dalį ir 7 dalies c punktą, kai prašymas leisti sudaryti susitarimą su kreditoriais pateikiamas praėjus vos kelioms dienoms nuo galutinės išlaidų finansinės ataskaitos pateikimo, todėl akivaizdu, kad įmonės patiriami „sunkumai“ vykdyti įsipareigojimus neatsiranda per kelias dienas“¹¹.

24. Vis dėlto prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad svarbu pažymėti, jog „galima suderinamumo stoka vidaus sistemoje, dėl kurios siekiant apsaugoti bendrą Sąjungos erdvės ekonomiką leidžiama, viena vertus, sunkumų patiriančioms įmonėms, kurios yra išsaugojusios minimalius objektyvius gamybinius pajėgumus, restruktūrizuoti naudojantis neabejotiniais konkurenciniais pranašumais (vis dėlto kompensuojamais taikant išorinę teisminę kontrolę), ir, kita vertus, iš tų pačių įmonių atimti, net ir *ex post*, iš valstybės gautus finansinius išteklius, kurie, neįrodžius priešingai, turi būti laikomi naudojamais siekiant įmonės sanavimo ir veiklos atnaujinimo tikslų“¹².

IV. Procesas Teisingumo Teisme ir šalių reikalavimai

25. Pastabas raštu pateikė Markės regionas, Italijos, Lenkijos vyriausybės ir Komisija.

11 — Nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą 9 punkto trečia įtrauka.

12 — Nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą 15 punktas.

26. Markės regiono manymu, pagalba turi būti atšaukta, o *Nerea* išmokėta suma susigrąžinta vadovaujantis skelbimo apie pagalbos skyrimą 1 straipsniu ir 17 straipsnio 3 dalimi, pagal kuriuos pagalbos gavėjas privalo 5 metus nuo bendrai finansuotos veiklos užbaigimo laikyti jos nekeitimo įsipareigojimo. Kadangi susitarimo su kreditoriais procedūros pradėjimas rodė, kad *Nerea* patyrė sunkumų, prašydama išmokėti pagalbos likutį ji neįvykdė finansinio patikimumo sąlygos, kurios reikalaujama skelbime apie pagalbos skyrimą.

27. Be to, Markės regiono teigimu, faktas, kad šioje byloje prašymas leisti sudaryti susitarimą su kreditoriais buvo patenkintas, nėra svarbus, nes ERPF programa patvirtinta anksčiau, nei įsigaliojo nacionalinės teisės aktai, reglamentuojantys šią naują bankroto procedūrą. Atsižvelgiant į tai, kad nėra konkrečių Bendrijos ar nacionalinių leidžiančių nukrypti nuostatų, nebuvo įmanoma atsižvelgti į šios procedūros ypatumus.

28. Dėl pirmojo klausimo Italijos vyriausybė teigia, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klaidingai remiasi idėja, kad įmonei netaikoma nemokumo procedūra, kai ji pradedama jos iniciatyva. Jos manymu, svarbu nustatyti, pirma, ar susitarimas su kreditoriais atitinka nemokumo procedūros apibrėžimą, paskui, jeigu atsakymas į klausimą būtų neigiamas, ištirti, ar, neatsižvelgiant į tai, ar prašoma pradėti restruktūrizavimo procedūrą, ar ne, įvykdytos sąlygos, kurioms esant pradedama nemokumo procedūra.

29. Italijos vyriausybės manymu, kadangi susitarimas su kreditoriais sudaromas tuomet, kai patiriama sunkumų, ir nebūtinai reiškia, kad atitinkama įmonė yra nemoki, negalima daryti išvados, kad šios rūšies susitarimas yra nemokumo procedūra. Vis dėlto niekas neužkerta kelio įmonei, kuriai taikomas tokio pobūdžio susitarimas, taip pat atitikti konkrečias sąlygas, kad jai būtų taikoma nemokumo procedūra.

30. Dėl antrojo klausimo Italijos vyriausybė nurodo, kad, atsižvelgiant į jos svarstymus dėl ankstesnio klausimo, vien atitiktis susitarimo su kreditoriais procedūros pradėjimo sąlygoms nekliudo naudotis struktūrinių fondų lėšomis ir neįpareigoja atšaukti jau suteiktos pagalbos. Tokius veiksmus būtų sunku suderinti su šio susitarimo, kuriuo siekiama užtikrinti įmonės veiklos tęstinumą, tikslu. Todėl atsisakymas teikti pagalbą arba šiuo atveju – jos atšaukimas galimas tik tuomet, kai konkrečiai įrodoma, jog įmonė patiria sunkumų, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 800/2008 1 straipsnio 7 dalies c punktą.

31. Dėl pirmojo klausimo Lenkijos vyriausybė teigia, kad pagal 2004 m. gaires sąvoka „kolektyvinė nemokumo procedūra“, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 800/2008 1 straipsnio 7 dalį, turi būti suprantama kaip teisminiai procesai arba administracinės procedūros, be kurių įmonė nei naudodamasi savo ištekliais, nei savininkų, akcininkų ar kreditorių lėšomis nesugeba sumažinti nuostolių, kurie artimiausiu arba vidutinės trukmės laikotarpiu neabejotinai priverstų ją nutraukti veiklą. Nesvarbu, ar minėtos procedūros pradėtos savo iniciatyva, ar atitinkamos įmonės prašymu, nes šiuo požiūriu Reglamente Nr. 800/2008 nenumatyta jokių apribojimų.

32. Dėl antrojo klausimo Lenkijos vyriausybė teigia, kad sąlygos, kurias reikia įvykdyti siekiant gauti pagalbą pagal Reglamentą Nr. 800/2008, turi būti įvykdytos pagalbos suteikimo momentu ir nėra pareigos vėliau, pasikeitus aplinkybėms, ją sugrąžinti.

33. Komisijos manymu, kiek tai susiję su pirmuoju klausimu, Reglamento Nr. 800/2008 1 straipsnio 6 dalies c punktas ir 7 dalies c punktas apima visas nemokumo procedūras, tarp kurių yra, atsižvelgiant į Italijos teisę, ir susitarimas su kreditoriais. Ištirti, ar buvo laikomasi vidaus teisėje (į kurią Sąjungos teisėje daroma nuoroda) nustatytų reikalavimų, turi nacionalinės institucijos, kad būtų galima pradėti šias procedūras, ir nesvarbu, ar jos pradedamos savo iniciatyva, ar suinteresuotos įmonės prašymu. Tai, kad *Nerea* paprašė taikyti susitarimo su kreditoriais procedūrą, reiškia, kad ji buvo sunkumų patirianti įmonė, kaip tai suprantama pagal Reglamentą Nr. 800/2008.

34. Dėl antrojo klausimo Komisija mano, kad Reglamentas Nr. 800/2008 netaikomas įmonėms, kurios patiria sunkumų tuo momentu, kai suteikiama pagalba, tačiau po to, kai ji suteikta, neįpareigoja subjektų, kurių padėtis jos suteikimo momentu nebuvo tokia, ją sugrąžinti. Kadangi skiriant paramą *Nerea* nepatyrė sunkumų, Sąjungos teisė neįpareigoja nacionalinių institucijų ją atšaukti. Visa tai nepažeidžia fakto, kad valstybės narės, vadovaudamosi nacionaline teise, turi teisę savo nuožiūra suteikti pagalbą, kuri atitinka bendrą rinką, arba atsisakyti ją suteikti ir prireikus – susigrąžinti.

V. Analizė

A. Pirminės pastabos

35. Siekiant duoti naudingą atsakymą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui, mano nuomone, svarbu atskirti du ginčo aspektus. Pirmasis aspektas susijęs su Sąjungos teisės (konkrečiai – Reglamento Nr. 800/2008), kiek tai susiję su pagrindine byla, aiškinimu. Antrasis aspektas, atvirkščiai, apsiriboja nacionalinių nuostatų (konkrečiai – tam tikrų skelbimo apie pagalbos skyrimą straipsnių), pagal kurias nebūtinai reikia taikyti šį reglamentą, aiškinimu.

36. Kiek tai susiję su pirmuoju aspektu, Reglamento Nr. 800/2008 1 straipsnio 7 dalies c punkto analizė galėtų būti tinkama, jeigu *Nerea* būtų taikyta kolektyvinė procedūra (vadinasi, ji būtų laikoma sunkumų patiriančia įmone), kai ji pateikė paraišką iš ERPF fondų bendrai finansuotai paramai gauti ir ją gavo. Vis dėlto visos šalys sutinka ir prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pripažįsta, kad šiais laikotarpiais (2011 m. pateikiant prašymą ir 2012 m. suteikiant pagalbą) *Nerea* nepatyrė sunkumų ir jai nebuvo taikyta jokia bankroto procedūra, kuri pradėta taikyti tik 2013 m. pabaigoje.

37. Skelbimo apie pagalbos skyrimą 1 straipsnyje, kuriame daroma aiški nuoroda į Reglamento Nr. 800/2008 1 straipsnį, siekiant apimti sunkumų patiriančios įmonės, kuriai neleidžiama pasinaudoti paramos sistema, sąvoką, nustatyta, kad ši parama nesuteikiama įmonėms, kurios *paraiškos pateikimo dieną* patiria sunkumų, kaip nustatyta šiame reglamente. *Nerea* įvykdė šią (neigiamą) sąlygą, todėl šiuo požiūriu ji galėjo gauti subsidiją. Taigi Reglamento Nr. 800/2008 1 straipsnis nedraudžia suteikti pagalbos ir, atvirkščiai, nereikalauja jos atšaukti.

38. Pažymėtina, kad pagal kitą skelbimo apie pagalbos skyrimą nuostatą (17 straipsnio 3 dalis) reikalaujama, kad būtų įvykdytas „veiklos sąlygų nekeitimo“ įpareigojimas, kuris, kaip toks, buvo susijęs ne su pradine krizės situacija, bet su aplinkybėmis, kurios susiklostė per vėlesnius 5 metus pasibaigus bendrai finansuotiems veiksams. Nei ši nuostata, nei joje nustatytas veiklos sąlygų nekeitimo įpareigojimas nėra tiesiogiai susiję su Sąjungos teise (konkrečiai – su Reglamentu Nr. 800/2008). Neatsižvelgdamas į tai, ar Sąjungos teisė nustato jos taikymo aiškinamuosius kriterijus, kaip užsimena prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, savo nuomonę pareiškiau vėliau.

B. Būtinybė performuluoti abu prejudicinius klausimus

39. Atsižvelgiant į tai, kaip prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas suformulavo pirmąjį klausimą (kuriame šis teismas vartoja terminą „pirmiausia“), juo tesiekama išsiaiškinti, ar nemokumo procedūros, į kurias daroma nuoroda Reglamento Nr. 800/2008 1 straipsnio 7 dalies c punkte, apima ir tas, kurios pradėtos įmonės prašymu, ir tas, kurios pradėtos administracinių ir teisminių institucijų iniciatyva.

40. Atsakymas į šį klausimą nekelia pernelyg didelių aiškinimo problemų: paprasčiausiai šioje reglamento nuostatoje nemokumo procedūros neskiriamos atsižvelgiant į tai, ar jas administracinės ir teisminės institucijos pradėjo savo iniciatyva, ar bylos šalies prašymu, todėl ši nuostata taikoma abiem procedūroms. Sutinku su šiuo vyriausybės, dalyvavusių per prejudicinio sprendimo procedūrą, vertinimu ir Komisijos nuomone.

41. Konkrečiai kalbant, „susitarimo su kreditoriais tęsti įmonės veiklą“ institutas, kuris Italijos teisėje buvo nustatytas 2012 m. (ir kurį gali prašyti taikyti likvidumo problemų patiriančios įmonės kaip jų likvidavimo alternatyvą), yra susitarimo su kreditoriais forma, kuriai, mano manymu, taikoma Reglamente Nr. 800/2008 nustatyta nemokumo procedūros sąvoka.

42. Jeigu atsakymas į šį klausimą būtų teigiamas, tuomet kiltų kitas klausimas, tai yra, ar nemokumo procedūros pradėjimo (nesvarbu, ar savo iniciatyva, ar bylos šalies prašymu) sąlygų įvykdymas reiškia, kad yra padėtis, kai patiriama sunkumų, ir pagalba negali būti teikiama (arba reikalaujama atšaukti jau suteiktą pagalbą), ar, atvirkščiai, spręsti, ar tokia padėtis yra, turi būti įmanoma tik išnagrinėjus kiekvieną konkretų atvejį.

43. Siekiant panaikinti šią abejonę, iš pradžių reikia *iššifruoti* sąvoką „sunkumų patirianti įmonė“, kaip ji suprantama pagal Reglamento Nr. 800/2008 1 straipsnio 6 dalies c punktą, nes tokioje padėtyje esančioms įmonėms neteikiama šiame reglamente reglamentuojama pagalba. Kadangi pagal to paties reglamento 1 straipsnio 7 dalies c punktą MVĮ „laikoma sunkumų patiriančia įmone“, jeigu „remiantis jos šalies teisės aktuose nustatytais kriterijais jai gali būti taikoma kolektyvinė nemokumo procedūra“, pastaroji sąvoka turi būti aiškinama pagal nacionalinę teisę¹³.

44. Taigi manau, kad būtų naudingiau performuluoti abu klausimus ir išnagrinėti „nemokumo procedūros“, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 800/2008 1 straipsnio 7 dalies c punktą, sąvoką ir „sunkumų patiriančios įmonės“ sąvoką, kuri vartojama to paties straipsnio 6 dalies c punkte. Atsakymas į šiuos klausimus padės išsklaidyti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo abejones dėl klausimo, kuris, kaip jis mano, yra esminis siekiant išnagrinėti ginčą: ar dėl to, kad suinteresuotos įmonės padėtis yra tokia, kad reikia pradėti nemokumo procedūrą, ji turi būti priskiriama prie sunkumų patiriančių įmonių, todėl negali tikėtis gauti prašomos paramos; arba, jeigu ši parama buvo skirta, ji turi būti atšaukta.

C. Sąvoka „sunkumų patirianti įmonė“, nustatyta Reglamento Nr. 800/2008 1 straipsnio 6 dalies c punkte

45. Kai buvo priimtose 2004 m. gairės, Komisija pripažino, kad „Bendrijoje nėra bendrai naudojamo sunkumų patiriančios įmonės apibrėžimo“. Todėl reikėjo nustatyti su šia sąvoka susijusius conceptualius požymius, nes nuo jų priklauso kitų Sąjungos teisės nuostatų (kaip antai normų valstybės pagalbos srityje arba normų, kurios susijusios su koncentracijomis), turinčių atspindėti sunkumų patiriančių įmonių teisinę, ekonominę ir socialinę tikrovę, taikymas.

46. Reikėjo vadovautis *ad hoc* conceptualiniais terminais, kurie šiai sudėtingai tikrovei galėtų suteikti specifinę prasmę taikant atitinkamas Bendrijos nuostatas. Šiuo tikslu buvo paskelbtos 2004 m. gairės, kuriomis siekta orientuoti Komisijos veiklą valstybės pagalbos sunkumų patiriančioms įmonėms sanuoti ir restruktūrizuoti teikimo srityje. Reglamentas Nr. 800/2008 perėmė šiose gairėse pateiktus vertinimus ir suteikė jiems norminę vertę kaip sudėtiniais sąvokos, kuri Sąjungos teisės požiūriu negalėjo būti laikoma autonomiška, elementams.

47. Pagal Reglamento Nr. 800/2008 15 konstatuojamą dalį sunkumų patiriančioms įmonėms teikiama pagalba „turėtų būti vertinama vadovaujantis tomis gairėmis“, o MVĮ atveju „turėtų būti supaprastinta sunkumų patiriančios įmonės sąvokos apibrėžtis, palyginti su minėtose gairėse vartojama apibrėžtimi“.

13 — Vis dėlto bandysiu ginti poziciją, kad nuoroda į nacionalinę teisę neklaido teigti, jog sunkumų patiriančios įmonės sąvoka yra autonomiška, tai yra – Europos Sąjungos teisės sąvoka.

48. Šitaip, kiek tai susiję su norminės sąvokos „sunkumų patirianti įmonė“ sudėtiniais kriterijais, 2004 m. gairės tapo teisiškai privalomos. Ši sąvoka, kartoju, esant būtinybei tapo Sąjungos teisės autonomiška ir išimtinė sąvoka, nes ji skirta taikyti visose valstybėse narėse ir jose visose turi būti aiškinama vienodai.

49. Pirma, suformuotoje Teisingumo Teismo jurisprudencijoje nustatyta, kad iš vienodo Sąjungos teisės taikymo ir lygybės principų reikalavimų matyti, kad kai Sąjungos teisės nuostatoje aiškiai nedaroma nuorodos į valstybių narių teisę norint nustatyti šios nuostatos prasmę ir apimtį, jos reikšmė visoje Sąjungoje paprastai turi būti aiškinama savarankiškai ir vienodai, atsižvelgiant į nuostatos kontekstą ir nagrinėjamu teisės aktu siekiamą tikslą¹⁴.

50. Reglamente Nr. 800/2008 nustatyta sąvoka „sunkumų patirianti įmonė“, siekiant jos neįtraukti į jo taikymo sritį, tiksliai neatitinka tos, kuri buvo patvirtinta 2004 m. gairėse, tačiau, kaip jau nurodyta buvo patvirtinta šios sąvokos *supaprastinta* versija. Remiantis Reglamento Nr. 800/2008 1 straipsnio 7 dalies tekstu galima daryti išvadą, kad supaprastinant paprasčiausiai buvo perimti 2004 m. gairių 10 punkte nustatytos sąvokos „sunkumų patirianti įmonė“ elementai, tačiau ne tie, kurie nurodyti 11 punkte.

51. Iš tiesų 2004 m. gairių 10 punkte beveik pažodžiui pakartojama Reglamento Nr. 800/2008 1 straipsnio 7 dalis ir papildomai tik pateikiama nuoroda į prieš mažiau nei trejus metus įsisteigusias MVĮ, apie kurias jau buvo nurodyta šio 15 konstatuojamojo dalyje. Tačiau nieko nėra apie veiksmus, į kuriuos atsižvelgiant pagal 2004 m. gairių 11 punktą taip pat gali būti gautas toks pats rezultatas, tačiau kuriems konstatuoti prireiktų įdėti daugiau įrodinėjimo pastangų. Buvo nuspręsta jų atsisakyti, siekiant „sumažinti valstybėms narėms tenkančią administracinę našta“.

52. Iš trijų Reglamento Nr. 800/2008 1 straipsnio 7 dalyje nurodytų kvalifikuojančių aplinkybių, siekiant jo taikymo srities nustatymo tikslais nustatyti, kada MVĮ patiria sunkumų, a¹⁵ ir b¹⁶ punktuose nurodytos aplinkybės šioje byloje nėra svarbios. Šiais dviem atvejais svarbiausi kriterijai išsamiai išdėstyti pačiame Reglamente Nr. 800/2008, todėl konkrečiu atveju siekiant patikrinti, ar yra atitiktis jiems, nebūtina remtis valstybių narių teise. Taigi Bendrijos sąvokos autonomiškumas tiek vienu, tiek kitu atveju yra nepaneigiamas.

53. Trečiasis kriterijus, kuris svarbus šioje byloje („[įmonės, kurioms], remiantis jos šalies teisės aktuose nustatytais kriterijais, gali būti taikoma kolektyvinė nemokumo procedūra“), akivaizdžiai susijęs su kiekvienos valstybės nacionalinėmis teisės normomis. Vis dėlto tai nėra absoliuti nuoroda, nes pagal nacionalinę teisę apibrėžiamos tik sąlygos, kurioms esant pradedama kolektyvinė procedūra, kurios savo ruožtu taip pat turi atitikti autonomišką Sąvokos teisės sąvoką.

D. „Nemokumo procedūros“ sąvoka, vartojama Reglamento Nr. 800/2008 1 straipsnio 7 dalies c punkte

54. Ta pati sistemos vieningumo ir nuoseklumo būtinybė, dėl kurios reikia apibrėžti „sunkumų patiriančios įmonės“ sąvoką, kaip atskirą Sąjungos teisės kategoriją, taikoma „nemokumo procedūros“ sąvokai, nepaisant to, kad, siekiant ją konkrečiau apibrėžti, remiamasi nacionaline teise.

14 — 2015 m. spalio 15 d. Sprendimo *Axa Belgium* (C-494/14, EU:C:2015:692) 21 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija.

15 — Ribotos turtinės atsakomybės bendrovės atveju – kai prarasta daugiau kaip pusė jos registruoto kapitalo ir daugiau kaip vienas ketvirtadalis to kapitalo – per pastaruosius 12 mėnesių.

16 — Kai daugiau kaip pusė ribotos turtinės atsakomybės bendrovės įregistruoto kapitalo yra prarasta ir daugiau nei ketvirtis to kapitalo prarasta per pastaruosius 12 mėnesių.

55. Ši teisinė kategorija turi būti vartojama neperžengiant Reglamente Nr. 800/2008 apibrėžtos sistemos ribų (tai yra atsižvelgiant į jo dalyką ir jo tikslą), iš kurio matyti, kad „nemokumo procedūros“ sąvoka nėra nežinoma Sąjungos teisei, bet atvirkščiai – aiškiai joje įtvirtinta.

56. Pagal Reglamento (EB) Nr. 1346/2000¹⁷ 2 straipsnio a dalį bankroto byla [nemokumo procedūra] apibrėžiama kaip viena iš to paties reglamento „<...> 1 straipsnio 1 dalyje nurodytų kolektyvinių bankroto [nemokumo] bylų“, „susijusių su skolininko daliniu ar visišku teisės į turtą netekimu bei likvidatoriaus paskyrimu“. Remiantis šia sąlyga, į Reglamento Nr. 1346/2000 2 straipsnio a punktą buvo įtrauktas įvairių nacionalinių nemokumo procedūrų, kurios išsamiai išvardytos A priede, sąrašas.

57. Į šį priedą, kiek tai susiję su Italija, buvo įtrauktas vadinamasis *concordato preventivo*¹⁸. Taigi jame nebuvo paminėta susitarimo su kreditoriais tęsti įmonės veiklą, nes jis Italijos teisėje buvo nustatytas vėliau (prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikuso teismo teigimu – 2012 m.). Taigi pagrįstai galima klausti, ar forma, kaip šis susitarimas buvo nustatytas nacionalinėje teisėje, jį padaro kaip atskirą procedūrą, kuri skiriasi nuo *concordato preventivo* arba kuri yra tiesiog viena iš jo rūšių.

58. Logiška, kad į šį klausimą atsakyti turi nacionalinis teismas, nors 186a straipsnio vieta Italijos bankroto įstatymo bendroje struktūroje ir jo taikymo sritis, aiškinant pažodžiui, remia idėją, kad įmonės susitarimas su kreditoriais tęsti įmonės veiklą yra tik (nauja) *concordato preventivo* forma, tai yra, kad jis nesudaro atskiros procedūros, kuri būtų platesnės apimties negu pastaroji sąvoka¹⁹. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pripažįsta, kad susitarimas su kreditoriais tęsti įmonės veiklą yra „kolektyvinių procedūrų kategorija“²⁰.

59. Taigi manau, kad jeigu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas patvirtintų, jog susitarimas su kreditoriais tęsti įmonės veiklą yra *concordato preventivo*, numatyto Reglamento Nr. 1346/2000 A priede, forma, reikėtų daryti išvadą, jog šis susitarimas yra nemokumo procedūra, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 800/2008 1 straipsnio 7 dalies c punktą.

60. Be to, kaip jau nurodžiau, tiek, kiek Reglamento Nr. 800/2008 1 straipsnio 7 dalies c punkte nenustatoma diskriminacijos tarp nemokumo procedūrų, pradėtų savo iniciatyva, ir nemokumo procedūrų, pradėtų įmonės arba jos kreditorių prašymu, šis skirtumas siekiant išnagrinėti šį klausimą yra nesvarbus.

E. Atitiktis nustatytoms sąlygoms, kurioms esant pradedama nemokumo procedūra

61. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nori sužinoti – ir tai yra abejonės, dėl kurios jis kreipėsi į Teisingumo Teismą, pagrindas – ar vien atitiktis sąlygoms, kurioms esant pateisinamas nemokumo procedūros pradėjimas, rodo, kad atitinkama įmonė patiria sunkumų, kaip tai suprantama pagal Reglamentą Nr. 800/2008, arba, ar, atvirkščiai, reikia vengti bet kokio automatiškumo ir vertinti kiekvieno atvejo aplinkybes atskirai, siekiant išsiaiškinti, ar įmonė iš tiesų patiria sunkumų.

62. Markės regionas ir Komisija labiau linksta prie pirmosios išvados, o Italijos ir Lenkijos vyriausybės – prie antrosios.

17 — 2000 m. gegužės 29 d. Tarybos reglamentas dėl bankroto bylų [nemokumo procedūrų] (OL L 160, 2000, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 1 t., p. 191).

18 — Italijos *concordato preventivo* taip pat nurodytas 2015 m. gegužės 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2015/848 dėl nemokumo bylų A priede („2 straipsnio 4 punkte nurodytos nemokumo bylos [procedūros]“) (nauja redakcija).

19 — Savo išvados byloje *Degano Trasporti* (C-546/14, EU:C:2016:13), kurioje taip pat buvo nagrinėjamos Italijos kolektyvinės nemokumo procedūros, 43 punkte generalinė advokatė E. Sharpston nurodo, kad šioje instancijoje neįmanoma nuspręsti dėl nacionalinės teisės aktų kolektyvinių procedūrų srityje ypatumų. Konkrečiai kalbant, pažymiu, tai nėra Teisingumo Teismo pareiga susisteminti juose numatyty įvairių procesinių veiksmų rūšis.

20 — Nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą 10 punktas.

63. Manau, kad iš Reglamento Nr. 800/2008 tikslo ir teisės aktų leidėjo aiškaus ketinimo galima daryti išvadą, kad siekiant laikyti įmonę patiriančia sunkumų, kaip tai suprantama pagal šios nuostatos 1 straipsnio 7 dalies c punktą, pakanka, kad ji visiškai formaliai įvykdytų objektyvias kolektyvinės procedūros taikymo sąlygas.

64. Reglamentu Nr. 800/2008 buvo siekiama „supaprastinti“ 2004 m. gairėse pateiktą „sunkumų patiriančios įmonės“ apibrėžimą, ir tai buvo padaryta neperimant šių gairių 11 punkte išvardytų elementų, tai yra tų, kurių vertinimas valstybių narių institucijoms uždėtų administracinę naštą, kurią šiuo reglamentu siekiama sumažinti.

65. Su šiuo supaprastinimo uždaviniu būtų sunku suderinti – ir tai prieštarautų teisės aktų leidėjo tikslui neperimti 2004 m. gairių turinio – tai, kad nacionalinės institucijos negali apsiriboti vien nustatymu, ar yra sąlygos, kuriomis galima pradėti kolektyvinę procedūrą, taip pat – nors tai ne visuomet paprasta – nuspręsti, kurią teisės normą taikyti, kaip tai siūlo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.

66. Prie to, kas išdėstyta pirma, reikia pridurti du papildomus argumentus. Pagal pirmąjį argumentą spręsti, kada yra situacija, kai reikalaujama sustabdyti mokėjimus kreditoriams (kitais tariant, kada patiriama finansinių problemų), turi kolektyvinėse procedūrose kompetenciją turinčios teisminės institucijos, kurioms reikia pateikti susitarimą su kreditoriais, atsižvelgiant į kiekvienos įmonės atskiras aplinkybes. Šioje byloje *Tribunale di Macerata* (Mačeratos teismas), kuris, prašymą pateikti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo manymu, „patvirtino“²¹ susitarimą su kreditoriais, turėjo, be abejonės, patikrinti, ar buvo susiklosčiusios šiuo tikslu teisės aktuose numatytos aplinkybės.

67. Antrajame papildomame argumente taip pat teigiama, kad reglamento paskirtis nėra paskelbti kokių nors pagalbos kategorijų kaip atitinkančių bendrąją rinką, tik tas, kuriomis siekiama patenkinti poreikius, dėl kurių būtent reikia remtis įmonėmis, galinčiomis juos patenkinti, todėl sunkumų patiriančioms įmonėms pagalba negali būti teikiama. Mano manymu, tai, kad buvo įvykdytos sąlygos pradėti nemokumo procedūrą, savaime yra pakankamai pagrįstas motyvas suabejoti veiklos, kurią prašoma paremti, gyvybingumu, ir leidžia įtarti, kad prašoma suteikti pagalbą siekiama išspręsti krizės situaciją apeinant 2004 m. gaires, o to pagal Reglamentą Nr. 800/2008 siekiama išvengti.

68. Galiausiai nereikia pamiršti, kad „kaip bendros taisyklės pranešti [apie valstybės pagalbą] išimtis, Reglamentas Nr. 800/2008 ir jame numatytos sąlygos turi būti aiškinami siaurai“²².

69. Taigi manau, kad į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo klausimą reikėtų atsakyti taip, kad tuomet, kai įmonė atitinka sąlygas, kurioms esant pradedama nemokumo procedūra, ji negali gauti valstybės pagalbos iš struktūrinių fondų.

70. Vis dėlto šis teiginys nedelsiant turi būti vertinamas atsižvelgiant į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo abejonę – teismas taip pat nori sužinoti, ar tuomet, kai nemokumo procedūra buvo pradėta jau suteikus pagalbą – kaip tai yra *Nerea* atveju, – nacionalinės pagalbos administravimo institucijos privalo ją atšaukti. Šis klausimas susijęs su tuo, ką aš savo preliminariniame vertinime pavadinau „antruoju ginčo aspektu“, t. y. skelbimo apie pagalbos skyrimą sąlygų aiškinimu ir taikymu.

21 — Nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą 15 punktą, *in fine*.

22 — 2016 m. liepos 21 d. Sprendimo *Dilly's Wellnesshotel* (C-493/14, EU:C:2016:577) 37 punktą. Toks požiūris, kaip toliau 38 punkte teigia Teisingumo Teismas, „pateisinamas atsižvelgiant į bendrą bendrosios išimties reglamentų tikslus“, nes, „nors Komisija gali priimti tokius reglamentas, kad užtikrintų veiksmingą konkurencijos taisyklių valstybės pagalbos srityje priežiūrą ir palengvintų administracinį valdymą, nesusilpnindama Komisijos kontrolės šioje srityje, tokių reglamentų tikslas taip pat yra padidinti skaidrumą ir teisinį saugumą. Šiuose reglamentuose, įskaitant, be kita ko, Reglamentą Nr. 800/2008, numatytų sąlygų paisymas leidžia užtikrinti, kad šie tikslai būtų visiškai pasiekti“.

F. Dėl suteiktos pagalbos atšaukimo²³

71. Kaip jau paaiškinau, įmonės, kuri prašo suteikti pagalbą, tinkamumas turi būti vertinamas tada, kai ji suteikiama, t. y. tuo momentu, kai pagalbos gavėjui suteikiama teisė ją gauti remiantis galiojančiais nacionalinės teisės aktais²⁴. Iš tiesų nekyla ginčo dėl fakto, kad skiriant pagalbą *Nerea* įvykdė ginčijamos pagalbos gavimo sąlygas.

72. *Nerea* krizė, kuri išaiškėjo 2014 m. spalio 15 d. pradėjus nemokumo procedūrą, susidarė kai ji gavo 50% pagalbos ir, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo manymu, padarė subsidijuojamas investicijas, dėl kurių 2013 m. lapkričio 18 d. pateikė ataskaitą.

73. Jeigu *Nerea* būtų tapusi „sunkumų patiriančia įmone“ tik po pagalbos suteikimo (dar daugiau – įvykdžiusi investicinius išpareigojimus), jokia Reglamento Nr. 800/2008 nuostata neįpareigotų atšaukti subsidijos. Sąjungos teisė tokiais atvejais, kaip nagrinėjamas šioje byloje, nereikalauja grąžinti paramos.

74. Vis dėlto, kaip pažymėjo Komisija²⁵, tai, kad valstybės pagalba pripažįstama suderinama su vidaus rinka, nereiškia, kad valstybė narė turi ją suteikti arba negali reikalauti grąžinti, jeigu tai nustatyta nacionalinėse nuostatose, nepaisant to, kad jos yra bendro pobūdžio arba nustatytos skelbime apie pagalbos skyrimą.

75. Skelbimo apie pagalbos skyrimą 17 straipsnio 3 dalyje nustatyta tai, kas, mano manymu, gali būti kvalifikuojama kaip sutarties panaikinimo sąlyga teisinės technikos prasme: pagalbos gavėjas privalo penkerius metus po bendrai finansuotos veiklos įvykdymo datos „laikytis [šios veiklos sąlygų] nekeitimo išpareigojimo“. Šis išpareigojimas apima pareigą vengti daryti „esminius pakeitimus, kurie pakeistų [veiklos] pobūdį ar įgyvendinimo tvarką arba suteiktų nepagrįstų pranašumų įmonei ar valstybės įstaigai“. Tokios sąlygos, nesvarbu, ar ji yra naikinamojo pobūdžio, ar ne, nėra Reglamente Nr. 800/2008, todėl juo negalima vadovautis ją aiškinant arba vykdant.

76. Kadangi Teisingumo Teismas nėra kompetentingas priimti sprendimo dėl šios konkrečios skelbime apie pagalbos skyrimą nustatytos atšaukimo sąlygos turinio ir taikymo srities, nuspręsti, ar šios sąlygos buvo iš tiesų įvykdytos²⁶ ir kokios jų įvykdymo pasekmės, turi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.

77. Iš tiesų problema, dėl kurios įmonei, gavus pagalbą ir įvykdžius pagalbos gavėjo investicinius išpareigojimus, kyla (staigą atsiranda) sunkumų, negali būti išspręsta taikant nagrinėjamas Reglamento Nr. 800/2008 nuostatas. Šio reglamento sąvokų, kuriomis remiausi anksčiau, aiškinimas nepateikia gairių, kaip išspręsti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo apibūdintą paradoksą, kai jis priešpastato, viena vertus, tikslą skatinti sunkumų vykdant finansinius išpareigojimus patiriančių MVĮ, kurios vis dėlto yra išsaugojusios minimalius objektyvius gamybinius pajėgumus, restruktūrizavimą, ir, kita vertus, nacionalinę taisyklę, kuri neleidžia pasinaudoti „*ex post* <...> atitinkamais viešaisiais finansiniais ištekliais siekiant įmonės sanavimo ir veiklos atnaujinimo tikslų“.

23 — Pagrindinės bylos nagrinėjimo metu pagalbos administravimo įstaiga atšaukimo sąvoką vartojo – tai matyti iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą – savo pirminiame sprendime. Neturint tikslo šiuo klausimu kelti polemikos, galima suabejoti, ar iš tiesų tinkama atšaukti pagalbos suteikimą, atsižvelgiant į tai, kad nebuvo jokios priežasties aktą, kuriuo ji buvo patvirtinta, pripažinti negaliojančiu arba jį panaikinti, o tai esant tokio tipo administraciniais santykiams būdinga vienašaliams atšaukimams. Vis dėlto skelbimo apie pagalbos skyrimą 20 punktas nedraudžia taikyti šios priemonės tais atvejais, kai „pagalbos gavėjas nesilaiko pareigų <...> nustatytų 20 punkto b, c ir h punktuose, ir skelbime nustatytų nuostatų“.

24 — 2013 m. kovo 21 d. Sprendimo *Magdeburger Mühlenwerke* (C-129/12, EU:C:2013:200) 40 punktas, kuris beveik pažodžiui pakartoja Reglamento Nr. 800/2008 36 konstatuojamąją dalį.

25 — Jų rašytinių pastabų 44 punktas.

26 — Atrodo, kad jis yra tokios nuomonės, kai teigia, kad „esminiai pakeitimai, be abejonės, apima ir susidariusią situaciją, kai įmonė patiria sunkumų, galinčių, pavyzdžiui, lemti nepagrįstą pranašumą, kaip jis suprantamas pagal skelbimo apie pagalbos skyrimą 17 straipsnio 3 dalį“.

78. Nuspręsti, kada konkrečiai dėl šios sąlygos, susijusios su įpareigojimu nekeisti [finansuotos veiklos sąlygų], neįvykdymo pagalba turi būti atšaukta, o *Nerea* išmokėta suma susigrąžinta, galiausiai turi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas. Jeigu pagal galiojančius nacionalinės teisės nuostatų reikalavimus minėta pagalba turi būti atšaukta, be to, turi būti susigrąžinta avansu išmokėta suma, įskaitant palūkanas, tai nereikštų nei to, kad buvo pažeistas Reglamentas Nr. 800/2008, nei to, kad prieštaraujama pagalbos suderinamumui su vidaus rinka jos suteikimo momentu, tačiau Teisingumo Teismas, kiek tai susiję su šio reglamento aiškinimu, gali priimti sprendimą tik dėl šių klausimų.

79. Taigi į pateiktą klausimą siūlau atsakyti taip, kad pagal Reglamento (EB) Nr. 800/2008 1 straipsnio 7 dalies c punktą atitiktis nacionalinėje teisėje nustatytoms sąlygoms, kuriomis įmonei taikoma nemokumo procedūra, yra svarbi pagalbos suteikimo momentu, o ne tuomet, kai ji pradedama vėliau šioje pagrindinėje byloje susiklosčiusiomis aplinkybėmis. Nepaisant to, nacionalinės institucijos gali atšaukti ir susigrąžinti jau išmokėtas sumas, jeigu pagal jos nacionalinę teisę įmonė gavėja pažeidė skelbimo apie pagalbos skyrimą sąlygas, kurios reglamentuoja pagalbos teikimą.

VI. Išvada

80. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, siūlau taip atsakyti į *Tribunale Amministrativo Regionale per le Marche* Teisingumo Teismui pateiktus klausimus:

1. 2008 m. rugpjūčio 6 d. Komisijos reglamento (EB) Nr. 800/2008, skelbiančio tam tikrų rūšių pagalbą suderinama su bendrąja rinka taikant Sutarties 87 ir 88 straipsnius, 1 straipsnio 7 dalies c punktą turi būti aiškinamas taip, kad jis taikomas nemokumo procedūroms, kurias gali pradėti administracinės ir teisminės institucijos tiek savo iniciatyva, tiek suinteresuotos įmonės prašymu.
2. Jeigu *susitarimas su kreditoriais tęsti įmonės veiklą* yra *concordato preventivo*, nurodyto 2000 m. gegužės 29 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 1346/2000 dėl bankroto bylų [nemokumo procedūrų] A priede, forma – tai turi nustatyti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas – jame nustatoma nemokumo procedūra, kaip ji suprantama pagal Reglamento (EB) Nr. 800/2008 1 straipsnio 7 dalies c punktą.
3. Vadovaujantis Reglamento Nr. 800/2008 1 straipsnio 7 dalies c punktu, atitiktis nacionalinėje teisėje nustatytoms sąlygoms, kad įmonei būtų pradėta taikyti nemokumo procedūra, yra svarbi pagalbos suteikimo momentu, o ne tuomet, kai ji pradedama vėliau šioje pagrindinėje byloje susiklosčiusiomis aplinkybėmis. Vis dėlto nacionalinės institucijos gali atšaukti pagalbą ir nurodyti sugrąžinti jau sumokėtas sumas, jeigu pagal nacionalinę teisę, įmonė gavėja pažeidė skelbime apie pagalbos skyrimą nurodytas sąlygas, kurios reglamentavo pagalbos teikimą.